

Nr 99.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående särskilda övergångsbestämmelser i fråga om befordringsgången för vissa biträden vid statens järnvägar.

(4:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *von Friesen* väckt motion (II: 66) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utfärdande av sådana övergångsbestämmelser för skriv- och kontorsbiträden jämte kanslibiträden vid statens järnvägar, att de, som anställts som extra ordinarie inom en tid av fem år före de nya kvalifikationsbestämmelsernas ikraftträdande (den 1 juli 1947), efter endast fem års sammanlagd tjänstgöringstid kunna förordnas som ordinarie.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

I anledning av motionen ha, efter därom i vederbörlig ordning framställd begäran, yttranden avgivits av *järnvägsstyrelsen* och *statens lönenämnd*.

De ifrågavarande yttrandena fogas såsom bilagor vid detta utlåtande (*Bilaga A och B*).

Utskottet. Såsom i motionen framhållits kunde enligt de grunder, som före befordringskungörelsens ikraftträdande tillämpades vid statens järnvägar, en tjänsteman tillhörande kategorien biträden påräkna ordinarie anställning efter en tjänsttid av fem år. Efter nämnda dag åter tillämpas en väntetid av normalt sju år även för dem som tidigare vunnit sin första anställning vid verket. Såsom lönenämnden framhållit i sitt yttrande grundar sig den nya ordningen på ett av 1944 års personalutredning framlagt förslag, som lämnades utan erinran av chefen för finansdepartementet och av riksdagen. Enahanda väntetid gäller, såsom lönenämnden även framhållit, vid övriga reguljära verk inom statsförvaltningen, vid vilka väntetiden tidigare varit kortare än nu. Utskottet delar lönenämndens uppfattning att utfärdande av övergångsbestämmelser enbart för i motionen avsedd personal vid statens järnvägar icke kan tillstyrkas. Då utskottet icke är berett att på föreliggande utredningsmateriel förorda en generell övergångsanordning för samtliga berörda verk inom statsförvaltningen, får utskottet hemställa,

att motionen II: 66 icke må till någon riksdagen åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1949.

På statsutskottets vägnar:
J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 96.

Reservation

av herr *Kollberg*.

Till riksdagens statsutskott.

Genom kungl. finansdepartementets ämbetsskrivelse den 18 februari 1949 har järnvägsstyrelsen anbefallts att avgiva utlåtande över en inom II kamraren av herr von Friesen väckt motion, nr II: 66, angående särskilda övergångsbestämmelser i fråga om befordringsgången för vissa biträden vid statens järnvägar. Med anledning härav får järnvägsstyrelsen anföra följande.

Till en början må nämnas, att den i motionen åberopade kungl. kungörelsen nr 436/47 icke innehåller någon föreskrift om väntetid av viss längd för erhållande av ordinarie befattning. 1944 års personalutredning, vars förslag legat till grund för kungörelsen i fråga, förutsatte emellertid i sitt betänkande (SOU 1946: 66) en kvalifikationstid i förevarande hänseende av 7 år. Att denna kvalifikationstid skulle gälla även för biträden vid statens järnvägar, vilka ditills befordrats till ordinarie efter en väntetid av 5 år, blev känt för styrelsen då Kungl. Maj:t i december månad 1947 fastställde statens järnvägars personalstat för år 1948 för 1—23 lönegraderna. I förslaget till denna stat hade styrelsen på sätt skett sedan lång tid tillbaka medtagit ett antal kontorsbiträdesbefattningar, avsedda för befordran till ordinarie tjänst av de extra ordinarie kontorsbiträden, som under påföljande år uppnådde 5 års tjänstetid. Sedan lönenämnden i sitt yttrande över statförslaget påpekat detta förhållande, blevo de av styrelsen för ändamålet nyssbegärda kontorsbiträdestjänsterna, sammanlagt 30 stycken, icke medgivna av Kungl. Maj:t. Med anledning härav ansåg sig styrelsen böra bestämma, att icke heller befordran till ordinarie kanslibitråde skulle erhållas på kortare tid än 7 år emedan rekryterna till kanslibiträdestjänsterna i regel uttogos bland kontorsbiträdena.

Vid statens järnvägar tillämpas alltså 5 års kvalifikationstid för befordran till ordinarie inom 9 lönegraden och en ännu kortare sådan tid för vissa andra personalgrupper. Den fr. o. m. 1948 påbjudna 7-åriga väntetiden har sålunda ensidigt drabbat kontors- och kanslibiträdena. Försämringen är givetvis mest kännbar för dem, som anställts, innan de nya bestämmelserna tillkommo. Det kan därför, även om löneförmånerna i ordinarie och extra ordinarie anställning numera äro desamma, vara skäligt, att nyssnämnda biträden beredas någon kompensation för det fördröjda ordinarieblivandet. Styrelsen anser sig därför böra, med instämmande i motionens syfte i vad densamma avser kontorsbiträdena, förorda, att sådana bestämmelser utfärdas, som möjliggöra, att vid statens järnvägar den 30 juni 1947 anställda icke ordinarie skriv- och kontorsbiträden kunna få antagas till ordinarie kontorsbiträden fr. o. m. det kvartalsskifte, som infaller närmast efter den tidpunkt, då vederbörande kan tillgodoräkna 5 års anställningstid vid statens järnvägar efter fyllda 17 år, varvid dock konstituerande bör ske tidigast från kvartalsskifte, som inträffat närmast efter tidpunkten för Kungl. Maj:ts beslut i ärendet.

Vid bifall härtill kommer styrelsen att taga under övervägande viss jämkning av kvalifikationstiden jämväl för de f. n. anställda extra ordinarie kanslibiträden, till antalet 8, som den 30 juni 1947 innehade anställning vid verket som icke ordinarie skriv-, kontors- eller kanslibiträden.

Den sålunda förordade ändringen får för statens järnvägars vidkommande inverkan på 474 f. n. anställda icke ordinarie skriv- och kontorsbiträdens anställningsförhållanden.¹

Stockholm den 14 mars 1949.

Kungl. järnvägsstyrelsen.

ERIK UPMARK.

Gunnar Ruist.

¹ I utlåtandet har i tablåform redovisats de tidpunkter, då de anställda uppnått eller uppnå fem års anställningstid.

Bilaga B.

Till riksdagens statsutskott.

Med anledning av att Kungl. Maj:t genom remiss den 18 februari 1949 anbefallt statens lönenämnd att till statsutskottet avgiva utlåtande över den inom riksdagen väckta motionen II: 66 angående särskilda övergångsbestämmelser i fråga om beföringsgången för vissa biträden vid statens järnvägar, får lönenämnden anföra följande.

Enligt de grunder för befördran av kontorsbiträden, som före den 1 juli 1947 tillämpades vid statens järnvägar, kunde en tjänsteman tillhörande denna kategori påräkna att erhålla ordinarie anställning efter en tjänstetid av fem år. Fr. o. m. nämnda dag gäller vid statens järnvägar — liksom vid övriga reguljära verk inom statsförvaltningen — en väntetid till ordinarie kontorsbiträdestjänst av normalt sju år. Denna ordning grundar sig på ett av 1944 års personalutredning framlagt förslag, vilket lämnades utan erinran av chefen för finansdepartementet och av riksdagen (se 1947 års statsverksproposition, för flera huvudtitlar gemensamma frågor, s. 21 och riksdagens skrivelse nr 56, s. 2), och tillkom i samband med fastställandet av reglerad beföringsgång för biträden för skriv- och kontorsgöromål. Några bestämmelser om tidpunkten för ordinarieblivandet ha emellertid icke införts i beföringskungörelsen (1947:436) eller annan författning.

I motionen föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utfärdandet av sådana övergångsbestämmelser för skriv- och kontorsbiträden jämte kanslibiträden vid statens järnvägar, att de, som anställts som extra ordinarie inom en tid av fem år före de nya kvalifikationsbestämmelsernas ikraftträdande, efter endast fem års sammanlagd tjänstgöringstid kunna utnännas till ordinarie.

Lönenämnden vill framhålla, att den tidigare tillämpade väntetiden av fem år innefattade icke endast tid för anställning såsom e. o. tjänsteman utan även en före denna tid liggande tjänstgöring som tillfällig tjänsteman och aspirant. Därest de föreslagna övergångsbestämmelserna skulle komma att utfärdas, bör deras giltighetsområde därför icke avgränsas på sätt som angivits i motionen.

Spörsmålet, huruvida tillräcklig anledning över huvud taget föreligger att vidtaga några åtgärder för tillgodoseende av motionens syfte, måste enligt lönenämndens mening bedömas mot bakgrunden av en jämförelse mellan de villkor, som äro förenade med anställning som e. o. och som ordinarie tjänsteman. Efter 1947 års lönereglering föreligger i detta hänseende, såvitt angår tjänstemän i allmänhet, icke någon annan skillnad än den, att den ordinarie anställningsformen erbjuder starkare garantier för anställningens fortbestånd än den extra ordinarie. Denna skillnad anser lönenämnden icke äga sådan praktisk betydelse, att den motiverar de föreslagna övergångsåtgärderna. Den synes lönenämnden böra uppvägas därav, att ett biträde för skriv- och kontorsgöromål numera redan efter 2½ år uppnår samma löneställning (8 löneklassen) som om vederbörande blivit ordinarie kontorsbiträde.

På grund av det anförda och då ett bifall till motionen torde kunna få konsekvenser även för andra verk än statens järnvägar, kan lönenämnden för sin del icke tillstyrka vad i motionen föreslagits. Lönenämnden anser sig böra tillägga, att järnvägsstyrelsen i sina anslagsäskanden för år 1948 beräknade antalet behövliga ordinarie kontorsbiträdestjänster med utgångspunkt från en femårig väntetid men att Kungl. Maj:t medgav inrättandet av allenast så många tjänster, som svarade mot den fr. o. m. den 1 juli

1947 tillämpade längre väntetiden. Vidare må nämnas, att en av statsbanornas kvinnliga tjänstemannaförening gjord framställning om återgång till den förut tillämpade femårsperioden f. n. är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

I avgörandet av förevarande ärende ha deltagit undertecknad Wold, ställföreträdare för lönenämndens ordförande, samt ledamöterna Andersson, Broomé, Gabrielsson, Magnusson, Ruist och Sjöberg.

Ledamoten Ruist har förklarat sig anse, att den föreslagna övergångsordningen borde komma till stånd.

Stockholm den 16 mars 1949.

G. WOLD.

Lennart Rydbeck.